

Tjänsteställe, handläggare
Regional utveckling, Gordon Hahn

Sammanträdesdatum
2025-11-18

Beteckning
Dnr: 25RS10009

Er beteckning:
LI2025/01620

Regeringskansliet, Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

Svar på remiss om EU-kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordningar för perioden 2028–2034 om inrättande av Europeiska fonden för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, jordbruk och landsbygd, fiske och hav, välstånd och säkerhet, om villkor för genomförandet av unionens stöd till den gemensamma jordbrukspolitiken m.fl.

Region Örebro län välkomnar möjligheten att ge inspel till EU kommissionens förordningstexter gällande den så kallade Pelare 1 i EU-kommissionens förslag till långtidsbudgeten 2028–2034. Vi har valt att fokusera de delar av förslaget som har beröring på det regionala utvecklingsansvaret. Stor del av svaret behandlar generella synpunkter på hela förslaget med samtliga förordningar, men vi svarar specifikt på Nationella och regionala partnerskapsavtalen (COM 2025-565), Regionalfonden inkl. Interreg respektive Sammanhållningsfonden (COM 2025-552), Socialfonden (COM 2025-558), Fiskeripolitiken (COM 2025-559), Jordbrukspolitiken (COM 2025-560) och Asyl-, migrations- och integrationsfonden (COM 2025-540).

Region Örebro län anser **generellt** att förslaget till förordning är otillräckligt för att främja den konkurrenskraft och resiliens som krävs för att möta nuvarande och framtida utmaningar, där insatser utifrån medborgarnas behov och de territoriella utmaningarna måste vara styrande för insatser. Region Örebro län identifierar också flera kritiska brister såsom centraliserat beslutsfattande och åsidosättande av subsidiaritets- och partnerskapsprinciperna. Dessa brister riskerar att inte bara undergräva EU:s mål om sammanhållning utan också dess globala konkurrenskraft. Region Örebro län efterlyser ett mer decentraliserat tillvägagångssätt, som ger regionala myndigheter en central roll i förvaltningen av fonderna och i att

påverka deras innehåll, styrning och beslutsfattande effektivt, samt säkerställer verkliga partnerskap för att bygga en motståndskraftig och välmående framtid för alla EU-medborgare.

Region Örebro län efterlyser en **förflyttning av perspektivet** till där den regionala nivås inflytande stärker sammanhållningen och säkerställer utvecklingen av ekonomiska möjligheter och fler jobb genom förbättrad konkurrenskraft i linje med Enrico Lettas "frihet att stanna"-koncept. Territoriell sammanhållning är en väsentlig del av utvecklingen av den inre marknaden, vilket är kopplat till konkurrenskraft. En framgångsrik strategi för att öka säkerheten, resiliensen och konkurrenskraften behöver konstrueras genom att inkludera Europas mångfald och frigöra mångfalden av styrkor och utmaningar i samtliga Europas regioner.

Region Örebro län påminner om att **subsidiaritetsprincipen** är inskriven i artikel 5 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF) för att reglera den rättvisa fördelningen av befogenheter mellan EU, nationella, regionala och lokala nivåer, samt se till att åtgärder vidtas på den nivå som ligger närmast EU-medborgarna. Förslaget behöver därför säkerställa regionalt deltagande i linje med subsidiaritetsprincipen för att förstärka kopplingen mellan EU, dess regioner och dess medborgare, genom att göra det obligatoriskt att fullt ut involvera regionerna i de strategiska beslut som påverkar deras territorium och kompetenser. Därför efterfrågar vi fler obligatoriska komponenter i de nationella och regionala partnerskapsplanerna (NRPP) som **säkerställer regionalt inflytande**.

Region Örebro län ser en oro för centraliseringen som budgetförslaget innebär, genom till exempel prestationsbaserade indikatorer, koppling till nationella reformer och ökat nationellt handlingsutrymme att prioritera inom insatsområden. Därför efterfrågar Region Örebro län ett förtydligande om att säkerställa ett brett deltagande med **lokal och regional nivåns inflytande och involvering** (enligt partnerskapsprincipen) där olika aktörer på olika nivåer involveras och arbetar mot samma gemensamma mål (flernivåstyre) utifrån varje regions förutsättningar och behov (platsbaserad utgångspunkt) i syfte att säkerställa sammanhållningspolitikens kärnvärden även i kommande programperiod.

Region Örebro län välkomnar förslagets fokus på **effektivisering och förenkling** då en sammanslagning av fonder bör kunna innebära bättre förutsättningar för synergier, minska administrativa kostnader och, om rätt genomfört, göra det lättare för aktörer att få tillgång till medel samt att styra medel till behovsanpassade regionala behov. Detta skapar dock stora krav på inkludering av **flernivåstyre och subsidiaritet** i planering och genomförande.

Förenkling och flexibilitet kan även skapa fler positiva förutsättningar för genomförande, som exempelvis synergier mellan Eruf och ESF. Den föreslagna nya strukturen med tematiska och/eller geografiska kapitel bör även kunna innebära nya möjligheter till samverkan utanför NUTS2-nivån. Det regionala inflytandet måste dock säkras och vi vill uppmärksamma på

prioriteringen i förslaget av den **regionala dimensionen**, genom partnerskapsprincipen, som helt avgörande för att ett kommande genomförande ska kunna nå de uppsatta målen. Kommissionens efterfrågar platsbaserad utveckling, vilket förutsätter att kommande satsningar tillåts stödja de specifika behoven som finns i varje region och sektor, vilket kräver **regionalt inflytande** över hur och när medlen fördelas och används. Region Örebro län anser därför att den regionala nivån tydligt ska synas även i allokeringen av medel i den kommande NRPP, genom öronmärkning av medel i **regionala kapitel**.

Region Örebro län välkomnar att **sammanhållningspolitiken fortsatt är prioriterad** i förslaget till långtidsbudget, men ifrågasätter den föreslagna omprioriteringen av medlen från att minska regionala skillnader och främja tillväxt och sysselsättning, till att omfatta EU:s strategiska prioriteringar, såsom försvar, energisäkerhet, grön omställning och bostäder. Region Örebro län upplever att denna förflyttning innebär en överhängande risk att flernivåstyret, subsidiaritetsprincipen och **regionernas inflytande** över hur medel används kan komma att ersättas av mer EU-gemensamma och nationella prioriteringar. Även sammanslagningen av de befintliga sammanhållningsfonderna med **jordbruksfonderna** till ett program upplever vi kan riskera att leda till minskad insyn i hur medlen används och att stödet inte fokuserar på de mest angelägna regionala behoven, utmaningarna och styrkorna.

För att säkerställa en politik och fördelning av medel som möter behov och kan skapa lösningar finns redan idag flera styrdokument som kan användas som utgångspunkt för NRPP, exempelvis regionala utvecklingsstrategier och strategier för smart specialisering som beskriver regionala utmaningar och möjligheter. Region Örebro län anser att det är viktigt att säkerställa att partnerskapsprincipen är en ledande princip i arbetet med programmering och genomförande och att regional inflytande och medbestämmande säkerställs. Det behöver därför finnas **bindande skrivningar om regionala nivåns deltagande** i förordningen samt att en konstruktiv och kontinuerlig dialog med regional nivå om utformningen av Sveriges partnerskapsplan säkerställs av staten. Region Örebro län anser att det är viktigt att planerna fortsatt har ett långsiktigt utvecklingsperspektiv snarare än ett krisperspektiv.

Region Örebro län anser att det **platsbaserade perspektivet** även fortsatt behöver ha en framträdande roll där stödet fokuseras på de särskilda behoven i varje region och sektor, vilket kräver regionalt inflytande över hur medlen fördelas och används. De regionala strukturerna är särskilt viktiga för att aktivera aktörer, initiera projekt och säkra samverkan i miljöer med begränsade resurser. Därför bör den svenska nationella och regionala partnerskapsplanen fortsatt prioritera en regional utgångspunkt även om systemet riskerar att centraliseras. Region Örebro län anser att det finns ett mervärde att kombinera arbetet med att implementera förslaget till förordning med **utredningen för Sveriges sammanhållna utveckling (SVESAM)**. I delbetänkandet från juni 2025 framhålls värden om nationell och territoriell

sammanhållning, effektivitet, platsbaserat perspektiv, samt lokal och regional förankring genom flernivåstyrning.

Region Örebro län är försiktigt positiva till att nationella **reformagendor** ska knytas närmare till den kommande programperioden. Detta är erfarenheter vi har från "Next Generation EU", vilket på sätt och vis gynnat utveckling inom olika sektorer. Region Örebro län ställer oss dock frågande både till föreslagna reformagendans koppling till den befintliga europeiska planeringsterminen, med landspecifika rekommendationer, samt hur den kommande reformprocessen ska möta upp strukturella hinder för tillväxt och utveckling samtidigt som den inte hindrar nödvändiga långsiktiga kapacitetsbyggande på regional nivå. I ljuset av detta ställer vi oss kritiska till avsaknaden av skrivningar om **regionala styrkeområden** och områden av särskild betydelse för den regionala utvecklingen som ett villkor. Detta har varit ett framgångsrikt arbetssätt under innevarande och föregående programperiod, det vill säga att medlen bidragit till de områden som de regionala utvecklingsstrategierna identifierat.

Region Örebro län anser att den **prestationsbaserade** genomförandemodellen är intressant men behöver utformas på ett sätt så att risken inte förläggs på projektnivå. Med anledning av att det redan är svårt för mindre aktörer att delta i strukturfondsprojekt får en prestationsbaserad modell inte innebära att dessa aktörer får ännu svårare till deltagande. Region Örebro län vill understryka vikten av att den regionala nivån inkluderas i att sätta resultatmålen så att mål och indikatorer avspeglar regionala förutsättningar samt att flernivåstyre och regionalt mandat säkerställs i ett resultatorienterat system.

Region Örebro län anser vidare att allokering av 25% av budgeten till **flexibilitet** är för högt och vi anser att medel flexibelt ska kunna frigöras till respektive NUTS2-region. Kriterierna för hur och när flexibilitetsbeloppet ska aktiveras är alltför vagt beskrivna vilket kan leda till svagare transparens, ansvarstagande och en oförutsägbarhet för regionala aktörer om, när eller till vad medlen blir tillgängliga. Vidare upplever vi att föreslagna avsättning av 43% till **miljö- och klimatåtgärder** risker att begränsa genomförandet av andra delar av NRPPs viktiga portfölj. Erfarenheter visar att öronmärkningen skapat onödiga inlåsnings effekter vilket i sin tur medfört en svagare utbetalningstakt. Miljö- och klimatmålen behöver sättas brett och mätas utifrån interventioner snarare än specifik procentsats av totalbudget, så de bland annat omfattar medel till projekt som genomförs regionalt idag, exempelvis via de regionala energikontoren, och utgå ifrån regionala och lokala behov.

Region Örebro län välkomnar att den **europeiska socialfonden** fortsatt fokuserar på genomförandet av pelaren för sociala rättigheter med fokus på sysselsättning, kompetens och fattigdomsminskning. Vi välkomnar initiativet att belysa vikten av **sociala innovationer** samt betonar regionernas och den lokala förankringens betydelse för att säkerställa uppfyllandet av den sociala pelarens målsättningar. Region Örebro län föreslår att förordningen kompletteras med regionala företrädare, inte bara arbetsmarknadens parter och

civilsamhällsorganisationer, och att de bekräftas som viktiga parter i partnerskapsgenomförandet. Den sociala agendan omfattar en bredd av insatser från sociala rättigheter och fattigdomsbekämpning till livslångt lärande och omskolning, men även bidrag till europeisk konkurrenskraft (kompetensunionen) sysselsättning, utbildning, kompetens, social inkludering samt vård- och omsorgstjänster. Att agendan inom socialfonden vidare lyfter koppling till geografiska och yrkesmässiga rörlighet för arbetstagare inom unionen, försvårar genomförandet. Region Örebro län efterfrågar förtydligande gällande bredden av ingångar som förordningen lyfter och anser att det krävs en ansvarsfördelning och precisering av verktyg inom den sociala agendan, likväl som en tydlig beskrivning av gränssnitten mellan Socialfonden och andra program.

Region Örebro län välkomnar att NRPP öppnar för åtgärder inom EUs **migrations- och asylpakt**. Migration och asyl är processer som omfattar alla nivåer från EU till lokala nivå och det finns tydliga behov av EU-stöd för regionala och lokala aktiviteter i linje med exempelvis innovationslösningar, kapacitetsbedömningar, personalbehov, eller databashantering. Därför anser Region Örebro län att kopplingen till det lokala och regionala perspektivet måste klargöras.

Region Örebro län välkomnar förslaget om att samla alla EU:s kommande **interregionala samarbeten** (Interreg) i en egen övergripande plan, då det finns aspekter av interregionalt samarbete som inte kan hanteras i en nationell plan. Region Örebro län välkomnar också en fortsättning av de tre nuvarande samverkansnivåer, då vi upplever att de har en kompletterande nytta. Det är positivt att medfinansieringen föreslås fortsatt vara hög och att maritima gränsregioner finns med i förslaget. Region Örebro län ifrågasätter dock att det föreslås implementering av en prestationsbaserad modell även för Interreg vilket kommer att försvåra gränsöverskridande samarbeten som främjar lärande, erfarenhetsutbyte och sammanhållning.

Avslutningsvis anser Region Örebro län att det är en utmaning att inkludera Jordbruksfonden under samma regelverk som sammanhållningspolitiken i NRPP och därmed välkomnar vi kommissionens bekräftelse att "särskilda regler" föreslås för den gemensamma **jordbrukspolitiken**.

För Region Örebro län
Charlotta Englund
Ordförande Regionala Tillväxtnämnden